

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τοῦ κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΛΟΪΖΟΥ

Πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου

Εἶναι ἐξαιρετικὴ τιμὴ δι' ἐμὲ διότι ἡ Διοίκησης τοῦ «Εὐγενιδείου Ἰδρύματος» μοῦ ἀνέθεσε τὴν ὁμιλίαν ταύτην, τὴν πρώτην τῆς σήμερον ἀρχομένης νέας, τῆς 6ης κατὰ σειράν, περιόδου 1971 - 72.

Ὡς Πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, τοῦ πρώτου Τεχνολογικοῦ μας Πανεπιστημίου, τοῦ ὁποίου ἔχω τὴν ὑψηλὴν τιμὴν νὰ προϊίσταμαι, εὐχαριστῶ θερμῶς τὴν ἐρίτιμον Διοικήτριαν τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου Κυρίαν Μ. Σίμου, Ἀδελφὴν τοῦ Ἀειμνήστου Εὐγενίου Εὐγενίδου, διὰ τὴν προσγενομένην μοι τιμὴν, παρακαλῶ δὲ ὅπως μοῦ ἐπιτρέψητε, πρὸ τῆς κυρίας μου ὁμιλίας νὰ εἶπω ὀλίγα τινὰ ὡς ἐλάχιστον φόρον τιμῆς πρὸς τὸν ἐμπνευστὴν καὶ δημιουργὸν τοῦ Ἰδρύματος τούτου εἰς ὃ στεγαζόμεθα σήμερον, τὸν Εὐγένιον Εὐγενίδην, τὸν συνεχιστὴν τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν τοῦ Ἑθνους.

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης ὠραματίζετο τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς βασικοῦ τομέως τῆς παιδείας μας, τῆς τεχνικῆς ὅταν διὰ τῆς διαθήκης του ὥριζεν : «Συνιστῶ ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου Ἴδρυμα ὑπὸ τὸ ὄνομα Εὐγενίδου, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν νέων ἑλληνικῆς ἰθαγενείας ἐν τῷ Ἐπιστημονικῷ καὶ Τεχνικῷ πεδίῳ».

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης ἀντελήφθη λίαν ἐγκαίρως ὅτι αἱ πρόοδοι κατὰ τὸν 20ον αἰῶνα μὲ τὴν ραγδαίαν ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνολογικὴν ἀνάπτυξιν ἐδημιούργουν τεραστίας ὑποχρεώσεις διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἑθνους.

Ἡ ἀνάγκη τῆς Παιδείας, Κλασσικῆς καὶ Τεχνολογικῆς, προβάλλει εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν.

Στρατιὰ ὀλόκληρος ἐπιστημόνων παράγεται μὲ αὐξήοντα ρυθμὸν ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα ὅλου τοῦ Κόσμου.

Ὁ ρυθμὸς προόδου εἰς τὸν τεχνολογικὸν τομέα κρίνει καὶ ρυθμίζει τὴν ἰσχὴν τῶν Ἑθνῶν καὶ δημιουργεῖ μεγίστας ὑποχρεώσεις διὰ τοὺς λαοὺς οἱ ὁποῖοι θέλουσι νὰ ζήσουν εἰς τὸ μέλλον πνευματικῶς ἐλεύθεροι καὶ πρωτοπόροι.

Εἰς τὸν σύγχρονον Κόσμον καθυστερήσεις δὲν εἶναι πλέον ἐπιτρεπταί.

Σημ. Περίληψις ὁμιλίας, γενομένης τὴν 20ην Ὀκτωβρίου 1971 εἰς τὴν αἴθουσαν διαλέξεων τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου, ἐν Ἀμφιθέᾳ.

Αὐτὸ ἦτο τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου ὅταν ἀπεφάσιζε τὴν Ἰδρυ-
σιν τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὸ ὅποιον εὐρισκόμεθα σήμερον.

Τὸ ὄραμα τοῦτο ἤρχισε πραγματοποιούμενον μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἰδρύ-
ματος Εὐγενίδου κατὰ τὸ ἔτος 1954.

Αἱ πρῶται δραστηριότητες αὐτοῦ συνίσταντο εἰς τὴν ἔκδοσιν βιβλίων
καταλλήλων διὰ τοὺς μαθητὰς τεχνικῶν Σχολῶν, τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν σύν-
ταξιν προγραμμάτων διδασκαλίας ὀρισμένων εἰδικοτήτων καὶ τὸν προγραμ-
ματισμὸν τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰδρύματος διὰ μελλοντικούς στόχους.

Καὶ τὸ ὄραμα ἔλαβε σάρκα καὶ ὄσπᾶ μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Τεχνικοῦ Κέν-
τρου τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου, εἰς τὸ ὅποιον ἐστεγάσθησαν ἀπὸ τοῦ 1966 ὅλα
τὰ τμήματα αὐτοῦ, ἦτοι:

Τὸ Ἐκδοτικόν, ἡ Βιβλιοθήκη, αἱ Συλλογαὶ Πειραμάτων Φυσικῆς καὶ
Ἐκθεμάτων, τὸ Πλανητάριον καὶ ἤρχισαν νὰ ἐργάζονται τὰ τμήματα ταῦτα
ἐντατικῶς καὶ νὰ ἀποδίδουν ἔργον χρήσιμον, συμβάλλοντα ὄχι μόνον εἰς τὴν
ἀνάπτυξιν τῆς Τεχνικῆς ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προβολὴν μεθόδων καὶ τρόπων διδα-
σκαλίας ἐκσυγχρονισμένων, ὡς καὶ εἰς τὴν ἔτι μεγαλύτεραν ἐξοικείωσιν τοῦ
εὐρύτερου κοινοῦ μετὰ θέματα τῆς Τεχνικῆς.

Μετὰ τοὺς ὡς ἄνω ἀντικειμενικούς σκοπούς διεισοφόθησαν καὶ συνεχῶς
ἀναπτύσσονται καὶ ἐξελίσσονται τὰ διάφορα τμήματα τοῦ Ἰδρύματος.

Δὲν πρόκειται νὰ ἐκταθῶ ἐπὶ λεπτομερῶν στοιχείων τῶν δραστηριοτήτων
τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ Ἰδρύματος. Τοιαῦτα ἔχουν δοθῆ εἰς τὴν δημοσιό-
τητα κατὰ καιρούς.

Ὁργάνωσις ὀμιλιῶν καὶ διαλέξεων ἐπὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν θεμά-
των ἐπρογραμματίσθη ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύ-
ματα τῆς Χώρας.

Ἐντὸς τῆς πενταετίας 1966 - 71 ἐπραγματοποιήθησαν ἄνω τῶν 450 διαλέ-
ξεις καὶ ὀμιλίας ὑπὸ Ἑξένων καὶ Ἑλλήνων ὀμιλητῶν.

Τὸ Πλανητάριον, λειτουργήσαν συστηματικῶς, συνέβαλλεν εἰς τὴν διά-
δοσιν τῶν ἀστρονομικῶν ἐπιστημῶν ἐν Ἑλλάδι.

Δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀντιπαρέλθῃ κανεὶς τὴν σοβαρὰν συμβολὴν τοῦ Ἰδρύμα-
τος Εὐγενίδου διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν διὰ τῶν αἰθουσῶν καὶ ἐγκαταστάσεών του
Ἑλληνικῶν καὶ Διεθνῶν Συνεδρίων.

Καὶ τώρα μετὰ τὴν ὡς ἀνωτέρω παρένθεσιν ἅς εἰσέλθω εἰς τὸ θέμα τῆς ση-
μερινῆς ὀμιλίας μου τὸ ὅποιον εἶναι: «Ἡ Τεχνολογικὴ Πρόοδος καὶ ὁ
Ἄνθρωπος».

Κύριοι,

Ζῶμεν σήμερον εἰς ἐποχὴν ἐκπληκτικῆς τεχνικῆς ἐξελίξεως.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπέτυχεν νὰ εἰσδύσῃ εἰς μυστήρια τῆς φύσεως καὶ νὰ ὑπερ-
νικήσῃ ἐμπόδια πραγματοποιῶν καὶ τὰ πλέον φανταστικὰ ὄνειρα τῶν πατέρων
μας, ἐνῶ τὸ μέλλον φαίνεται νὰ ἐπιφυλάσῃ ἐκπλήξεις, τὰς ὁποίας οὐδὲ ἡ πλέον
ἀχαλίνωτος φαντασία δύναται νὰ ὀραματισθῇ.

Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας ἀριθμεῖ σημαντικὸν ἀριθμὸν

δεκάδων χιλιάδων ἐτῶν καὶ ὁμως μέχρι τοῦ 2000 π.Χ. ἡ τεχνικὴ πρόοδος ἦτο μηδαμινὴ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν σημερινήν.

Ἐγνώριζε τὸ πῦρ. Εἶχε κατασκευάσει ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἐκ λίθου, ἐκ χαλκοῦ καὶ τέλος ἐκ σιδήρου. Εἶχεν ἐξημερώσει ζῶα. Ἐγνώριζε τὸ ἄροτρον καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Εἶχεν ἐφεύρει τὸν τροχόν.

Ἐν συνεχείᾳ καὶ ἐντεῦθεν τοῦ 800 π.Χ. ἀρχίζει ἡ πρώτη ἱστορικὴ περίοδος καθ' ἣν προσέφεραν τὴν συμβολὴν των, οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἦτοι ὁ ἐβραϊκὸς θρησκευτικὸς στοχασμὸς, ὁ οὐμανισμὸς καὶ ἡ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων, ἡ στρατιωτικὴ δύναμις καὶ ἡ κρατικονομικὴ ὀργάνωσις τῶν Ῥωμαίων.

Τίθενται τὰ θεμέλια τῶν Θρησκειῶν, τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Λογοτεχνίας, τῶν Τεχνῶν.

Οἱ Ἕλληνες ἀναπτύσσουν τὸν περίφημον κλασσικὸν πολιτισμὸν, ὅστις ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ νεωτέρου εὐρωπαϊκοῦ, ἀρχικῶς, καὶ παγκοσμίου ἐν συνεχείᾳ πολιτισμοῦ καὶ τῆς φιλοσοφίας.

Δὲν θὰ πρέπει νὰ παραβλέψωμεν τὴν ἐν συνεχείᾳ ἐμφάνισιν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς ἐκπολιτιστικῆς δράσεως τῶν Βυζαντινῶν, τῶν Ἀράβων καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν λαῶν τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Εὐρώπης.

Ἀκολουθεῖ ὁ Μεσαίων (476 μ.Χ. - 1494 μ.Χ.).

Καὶ φθάνομεν εἰς τὴν Ἀναγέννησιν καὶ τὴν Σύγχρονον ἐποχὴν.

Τὸ 1438 ὁ Γουτεμβέργιος ἐφαρμόζει τὴν Τυπογραφίαν δι' ἐγκατάστασεως τοῦ πρώτου Τυπογραφείου, ἀνοίγων νέους ὁρίζοντας διὰ τῆς διαδόσεως τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐπιστημῶν. Ἦδη πλέον αἱ γνώσεις τῶν ὀλίγων δύνανται νὰ γίνουσι κτῆμα καὶ τῶν πολλῶν.

Τὸ 1769 ὁ James Watt ἔλαβε τὸ πρῶτον τοῦ προνόμιον εὐρεσιτεχνίας, χρησιμοποιοῦν τὸν ἀτμόν. Τὸ ἔτος τοῦτο θεωρεῖται γενικῶς ὡς ἔτος «Τεχνικῆς Ἐπαναστάσεως», καὶ ὡς ἔτος ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀρχίζει ἡ ἱστορία τῆς νεωτέρας μεγαλοβιομηχανίας.

Τὸ 1807 ὁ Ἀμερικανὸς Robert Fulton κατεσκεύασε τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον.

Τὸ 1824 - 1829 ὁ Ἄγγλος George Stephenson κατεσκεύασε τὴν πρώτην σιδηροδρομικὴν ἀτμομηχανήν.

Τὸ 1860 ὁ Edison βελτιώνει τὴν λυχνίαν του. Τὸ 1882 ἐγκαθίσταται εἰς Νέαν Ὑόρκην τὸ πρῶτον ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

Μία νέα περίοδος ἀρχίζει διὰ τὸν ἄνθρωπον. Περίοδος ἀνέσεως καὶ Τεχνικῆς προόδου, διὰ τῆς ἐξελιξέως καὶ χρησιμοποίησεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τῶν Ἐφαρμογῶν του, ἦτοι τῶν ἠλεκτρικῶν μηχανῶν καὶ συσκευῶν.

Τὸ 1893 ἡ συσταθεῖσα Ἐταιρεία De Bion Bouton προσήρμοσε διὰ πρώτην φοράν βενζινοκινητήρα ἐπὶ αὐτοκινήτου ὀχήματος, δημιουργήσασα οὕτω τὸ πρῶτον αὐτοκίνητον.

Τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ 1903 ἐν τηλεγράφημα ἐξ Ἀμερικῆς ἐξέπληξε τὸν Κόσμον ἀνήγγελε τοῦτο ὅτι τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1903 οἱ ἀδελφοὶ Ράιτ ἐπέτυχον πτήσιν 260 μέτρων εἰς 59 δευτερόλεπτα μὲ ἐνάντιον ἄνεμον ταχύτητος 32 χιλιομέτρων καθ' ὥραν δι' ἀεροπλάνου ὠθουμένου ὑπὸ ἐλίκων κινουμένων ὑπὸ βενζινομηχανῆς. Ἡ νέα Ἀεροπορία ἐδημιουργεῖτο.

Τὸ 1896 ὁ Ἴταλὸς Marconi συνεδύασε τὸν πομπὸν τοῦ Herz μὲ ὠρισμένας βασικὰς τροποποιήσεις, μὲ τὸν δέκτην τοῦ Ποπῶφ, πραγματοποιήσας τὴν πρώτην ραδιοτηλεγραφικὴν σύνδεσιν, ἐνῶ διὰ τῆς ἐξελίξεως ἐφθάσαμεν εἰς τὰς καταπλησσοῦσας σήμερον Ραδιοφωνίαν καὶ Τηλεόρασιν.

Τὸ 1939 οἱ Γερμανοὶ Hann καὶ Strasman ἀνεκάλυψαν διὰ πρώτην φορὰν μίαν πλήρη καταστροφὴν ἐνὸς πυρῆνος καὶ τὴν διάσπασίν του εἰς μικρότερα τεμάχια. Ἦτο ἡ ἀρχὴ τῆς Ἀτομικῆς Ἐποχῆς.

Τὰ τελευταῖα ἔτη παρακολουθοῦμεν ἐναγωνίως τὴν ἐξαπόλυσιν δορυφόρων καὶ διαστημοπλοίων. Ὁ ἄνθρωπος ὑπερενίκησε τὴν γῆνιν ἑλξιν, ἐταξίδευσε πρὸς τὸ διάστημα, κατέκτησε τὴν Σελήνην.

Οἱ πάπποι ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐφωτίζοντο μὲ λύχνους καὶ ἐταξίδευον μὲ ἵππους, ἀμάξας καὶ ἰστιοφόρα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ πρὸ 3000 καὶ πλέον ἐτῶν κάτοικοι τῆς Γῆς, θὰ κατεπλήσσοντο καὶ θὰ ἐνόμιζον ὅτι ζοῦν φανταστικὸν ὄνειρον, ἐὰν ἤρχοντο πρὸς στιγμὴν μεταξὺ ἡμῶν.

Εἰδικώτερον, ἡ ἰδική μας γενεὰ ηὐτύχησε νὰ ζῆσῃ τὴν μετάβασιν, ἐκ τοῦ λύχνου εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν, ἐκ τῆς ἀμάξης εἰς τὸ αὐτοκίνητον, τὸ ἀεροπλάνον καὶ τὸν πύραυλον, παρηκολούθησε τὴν πλήρη ἐξέλιξιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ τηλεφώνου, τοῦ ραδιοφώνου, τῆς τηλεοράσεως, τῆς ἀεροπορίας, τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, τῶν διαστημοπλοίων.

Οἱ παράγοντες οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ὄντως τεραστίαν πρόοδον τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν καὶ εἰδικώτερον τῆς Τεχνικῆς εἶναι, κατὰ τὰ τελευταῖα 150 ἔτη κυρίως ἐξέλιξις :

Τῶν Μαθηματικῶν, διὰ τῶν ὁποίων κατέστησαν δυνατοὶ πολὺπλοκοὶ ὑπολογισμοὶ ἀπαραίτητοι κατὰ τὴν σχεδιάσιν καὶ μελέτην τῶν διαφόρων κατασκευῶν.

Τῆς Βιομηχανίας, ἡ ὁποία ἐπρομήθευσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὰ ἀνθεκτικὰ ὑλικά καὶ τὰς πολυπλόκους κατασκευὰς.

Τῆς Πειραματικῆς Ἀντοχῆς τῶν Ὑλικῶν καὶ γενικῶς τῶν Ἐργαστηριακῶν μεθόδων ἐλέγχου καὶ ἐρεύνης, αἱ ὁποῖαι ἐπέτρεψαν τὸν ἔλεγχον καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῶν ἰδιοτήτων τῶν ὑπὸ τῆς βιομηχανίας παραγομένων ὑλικῶν, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀξιοποίησις ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ ὑπέρβασις τῶν ἰδιοτήτων καὶ ἱκανότητων τῶν ἐπὶ μέρους στοιχείων τῶν διαφόρων κατασκευῶν.

Τὰ ὑπὲρ τῆς Τεχνολογικῆς προόδου εἶναι ἡ ὑποκατάστασις τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας ὑπὸ τῶν μηχανῶν καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὸν μόχθον τῆς ἐργασίας. Ἡ παλαιὰ θεϊκὴ κατάρα : Ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγεῖς τὸν ἄρτον σου, γίνεται ὄλονεν καὶ ἠπιωτέρα, χάρις εἰς τοὺς νέους δούλους τῆς ἀνθρωπότητος, τὰς μηχανάς. Οὕτως, ὁ ἄνθρωπος διαθέτει σήμερον περισσότερον χρόνον ἀπὸ ἄλλοτε, θὰ πρέπει ὁμως νὰ διαθέτῃ αὐτὸν καὶ πρὸς ψυχοπνευματικὴν βελτιώσιν του, καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὸ «ἀργία μήτηρ πάσης κακίας».

Εἰς τὰ κατὰ τῆς τεχνολογικῆς προόδου συγκαταλέγουσιν τὴν στέρησιν τῆς χαρᾶς τῆς δημιουργίας καθ' ὅσον τὸ προσωπικὸν δημιούργημα ἀντικατεστάθη

ὑπὸ τοῦ μαζικοῦ ἢ τοῦ δημιουργήματος τῆς ομάδος. Εἰς αὐτὸ ἀντιλέγω τὴν αὔξησιν τῆς τάξεως μεγέθους τοῦ δημιουργήματος.

Πρὸς στιγμὴν ἐφοβήθησαν ὅτι αἱ μηχαναὶ θὰ ἐδημιούργουν ἀνεργίαν. Ἐναφέρω ἓν ἀπλοῦν παράδειγμα :

Εἰς τὴν ὁδοποιίαν εἰργάζοντο χειρώνακτες. Ὅταν ἤμην σπουδαστὴς ἐδιδασκόμεθα τὴν ἐκσκαφὴν διὰ τῆς σκαπάνης καὶ τὰς μεταφορὰς διὰ τοῦ μονοτρόχου καὶ τοῦ ἱππηλάτου διτρόχου (σπάνια ἢ ἐξαφανισθέντα εἶδη).

Μετὰ τὸν δεῦτερον Παγκόσμιον πόλεμον αἱ μηχαναὶ μπουλντόζαι, ἐκσκαφεῖς κλπ. ἀντικατέστησαν τοὺς ἐργάτας καὶ ἔφεραν ἐπανάστασιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν χωματουργικῶν ἔργων. Ἐνεργία δὲν νομίζω ὅτι προέκυψε τελικῶς, μᾶλλον θὰ ἔλεγον τὸ ἀντίθετον, καθ' ὅσον ἐπῆλθε καταπληκτικὴ αὔξησις καὶ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ πλήθους τῶν συναφῶν ἔργων.

Καὶ ἐνῶ ἡ τεχνικὴ ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρώπου ἔχει φθάσει, ὡς προηγουμένως ἀνεφέρθη, εἰς τὸ ἀνώτατον τοῦτο σημεῖον ἐξελίξεως, ποῦ εὑρίσκεται ὁ ἄνθρωπος σήμερον ἀπὸ ψυχοπνευματικῆς ἀπόψεως;

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εἶναι ἀπογοητευτικὴ καὶ ἐμπνέει ἀνησυχίας. Αἱ ἀντικειμενικαὶ δυνάμεις ἑνὸς πολιτισμοῦ αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ Οἰκονομία, ἡ Τεχνικὴ, ἡ Τέχνη, ἡ Πολιτεία, ἡ Θρησκεία, ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Φιλοσοφία πρέπει νὰ βαστάζουσι τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ συνάμα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ βαστάζουσι τὰ ἀντικειμενικὰ αὐτὰ μεγέθη τοῦ πολιτισμοῦ, δηλαδὴ νὰ τὰ συναίσθωνται καὶ νὰ τὰ κατανοοῦν, νὰ τὰ καταφάσκουσι καὶ νὰ τὰ ἀναπτύσσουσι περαιτέρω. Ὅταν καὶ ὅπου παύῃ νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἀμοιβαία αὕτη ὑποβάστασις ἀντικειμενικῶν ἀξιῶν καὶ ἀνθρώπων, τότε γεννᾶται ρήγμα εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἔχομεν κρίσιν, χωρὶς βεβαίως τοῦτο νὰ σημαίνει καὶ ὅτι ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς εὑρίσκεται εἰς τὸ τέλος του, καθ' ὅσον ἡ κρίσις ἀποτελεῖ συχνὰ ἀφετηρίαν νέων ἐπιτευγμάτων. Κρίσιν ὅμως ἔχομεν καὶ ὅταν οἱ ἄνθρωποι μιᾶς ἐποχῆς ὑπερεκτιμῶσι μίαν ἀπὸ τὰς ἀντικειμενικὰς δυνάμεις τοῦ πολιτισμοῦ, ὅποτε ἀτροφοῦν αἱ ἄλλαι, ὅπως συμβαίνει σήμερον μὲ τὴν ὑπερεκτίμησιν τῆς Τεχνικῆς.

Ἦδη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος ἤρχισε νὰ γίνεταί μία μετακίνησις τῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς. Ἡ ἐξαιρετος προαγωγή τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν παρεκίνησε καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀκόμη νὰ περιορίσῃ τὰ ἐνδιαφέροντά της. Ὁ ἄνθρωπος γοητευθεὶς ἀπὸ τὰ τεχνικά του ἐπιτεύγματα ἐπίστευσε ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ὀργανώσῃ τεχνικῶς τὴν κοινωνίαν. Οὕτως, ἡ βία, διότι αὐτὴ κρύπτεται εἰς τὸ βάθος, μεταμορφωθείσα εἰς λογικὸν σχῆμα τείνει νὰ καταργήσῃ τὸν λόγον, ἄρα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὁποίας ὁ λόγος εἶναι τὸ θεμέλιον.

Καὶ τὸ σύστημα τῶν μέσων, δηλαδὴ ἡ τεχνικὴ, καταπνίγει τὸ σύστημα τῶν σκοπῶν καὶ ἡ ζωὴ φαίνεται ἄσκοπος.

Ὁ Einstein, εἶπεν : «Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἐποχὴ τῶν τελείων μέσων καὶ τῶν συγκεχυμένων σκοπῶν».

Ὁ πλανήτης τείνει νὰ μεταβληθῇ εἰς μηχανουργεῖον, ὅπου συσσωρεύονται διὰ τῆς τεχνικῆς ἄπειροι ἀπειλητικαὶ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἀπεδεσμεύθησαν ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς εὐεργεσίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἄν τὴν συσσώρευσιν αὐτὴν τῶν φυσικῶν δυνάμεων τὴν συνώδευσεν ἀντίστοιχος συσσώρευσις ἠθικῶν ἀξιῶν τοῦ ἀνθρώπου, τότε δὲν θὰ ὑπῆρχε πρόβλημα.

Ἡ μονομέρεια εἶναι τοῦ δημιουργεῖ τὴν διαταραχὴν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, διότι τοῦ ἀφαιρεῖται τὸ ἠθικὸν καὶ μεταφυσικὸν του βάθος, μεταβάλλεται οὗτος εἰς αὐτόματον μηχανισμόν χάνων τὸν σκοπὸν του.

Παραλλήλως ὁμως μὲ τὴν ἀνωτέρω τεχνολογικὴν πρόοδον, ὠρισμένα νεώτεροι θεωρίαι ἢ καὶ πολιτικοοικονομικά συστήματα καὶ ρεύματα ἐπεχείρησαν νὰ ὑποβιάσουν τὸν ἄνθρωπον εἰς ἓν κατώτερον ἐπίπεδον, ἀρνούμενα σχεδὸν τὴν προσωπικότητά του. Οὕτω, διανύομεν μίαν ἐποχὴν νεωτέρας οὕτως εἰπεῖν εἰδωλολατρίας, καθ' ὅσον χωρὶς νὰ ἀντιλαμβανόμεθα σαφῶς τοῦτο, ἐθεοποιήσαμεν τὴν ὑλικὴν δύναμιν καὶ τὸ χρῆμα, καὶ τὴν μηχανὴν ὡς ἀνωτέρω.

Τὰ κηρύγματα τοῦ Nietzsche εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν, τὰ ὅποια θεοποιοῦν σχεδὸν τὸν ὑπεράνθρωπον, τὸν ἄνθρωπον δηλαδὴ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως, τὸν ἐστερημένον τῶν συναισθημάτων ἀγάπης καὶ συμπόνιας, τὸν ἐστερημένον ἀκόμη καὶ τοῦ στοιχειώδους ἀλτρουϊσμοῦ, προητοίμασαν τὸν μιλιταρισμὸν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ τὸν χιτλερισμὸν ἢ φασισμόν, οἱ ὅποιοι τόσα κακὰ συνεσώρευσαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὴν ὠμὴν τῶν βαρβαρότητα. Τὰ κηρύγματα ἀφ' ἑτέρου τοῦ μαρξισμοῦ, τὰ ὅποια θεοποιοῦν σχεδὸν τὸν οἰκονομικὸν παράγοντα, δηλαδὴ ἢ ὑλιστικὴ ἀντίληψις τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἠγνόησαν τὸν Χριστιανισμόν ὡς πνευματικὴν δύναμιν. Ἐξ ἄλλου, ἢ προσήλωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ χρῆμα καὶ ἢ κεφαλοκρατία ἐθεοποίησαν τὸν νεώτερον μαμμωνᾶν. Τέλος, αἱ μηχανοκρατικαὶ θεωρίαι, αἱ ὅποια ἔφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ὑπολάβουν τὸν ἄνθρωπον ὡς μίαν ἀπλὴν μηχανὴν στερουμένην πνεύματος καὶ ἐλευθερίας ἄνθρωπος - μηχανὴ ἐθεοποίησαν τὴν μηχανὴν καὶ τὸν ἄνευ ψυχῆς ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὰς πνευματικὰς ἀξίας. Εἰς τὴν ἰδίαν περίπτω γράμμην ὁ Δαρβινισμὸς κατεβίβαζε τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ ἔποψιν καταγωγῆς εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ζώου, προπαρασκευάσας τὸν σύγχρονον ἀνιμαλισμόν. Ὅλιγῷ πρότερον ὁ λεγόμενος Διαφωτισμὸς ἐθεοποιεῖ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὑποτιμῶν καὶ παραγνωρίζων τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς δὲν εἶναι λογικὴ μηχανὴ πρὸς παραγωγὴν σκέψεων καὶ συλλογισμῶν, ἀλλὰ εἶναι πνευματικὴ ὑπόστασις μὲ ἐλευθερίαν καὶ ροπήν πρὸς τὰ μεταφυσικά, μὲ συναισθήματα καὶ ἐπιθυμίας καὶ μὲ τὴν νοσταλγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ μακαριότητος. Κατόπιν ὁ μαρξισμὸς παραλαβὸν τὰς θεωρίας τοῦ ὑλισμοῦ καὶ ὀρθολογισμοῦ καὶ ὑπερτονίζων τὸν οἰκονομικὸν παράγοντα ὡς κίνητρον ἐν τῇ ζωῇ καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ πολιτισμοῦ, ἐρμηνεύει πάντα τὰ ἱστορικά καὶ θρησκευτικὰ φαινόμενα καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει διὰ μόνης τῆς οἰκονομίας ἐν ὑλιστικῇ ἐννοίᾳ, τοιουτοτρόπως ἀποπνευματίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ δημιουργήματά του. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ μαρξισμοῦ στηριζόμενος κομμουνισμὸς κυρίως εἰπεῖν ἀντικρῶζει τοὺς ἄνθρωπος ὡς «μᾶζαν» καὶ ὄχι ὡς ἄτομα ἔχοντα προσωπικὴν ὄντοτητα καὶ ἐλευθερίαν καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ἐν μέρει τὸ πολιτικὸν καὶ οἰκονομικὸν του σύστημα μὲ τὸ ἀστυνομικὸν κράτος καὶ τὸν κολλεκτιβισμόν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἔξαρσις τῆς ὁμάδος ἐπὶ προφανεῖ ὑποτιμῆσει καὶ βλάβῃ τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν συμφερόντων του καὶ τῆς προσωπικῆς του ἐλευθερίας καὶ ἰδιαίτερώς τῆς πρωτοβουλίας του.

Ἡ μηχανοκρατία εἶναι μία ἀναγκαία συνέπεια τοῦ συστήματος τούτου, καθὼς καὶ ἡ ὁμοιομορφία, ἡ πλήρης ἰσοπέδωσις, ὡς καὶ ἡ τροχοπέδη τῆς ἀτομικῆς δημιουργικότητος. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὰ σοσιαλιστικὰ καὶ κομμουνιστικὰ καθεστώτα ἐν τῇ θεωρίᾳ ἐμφανίζονται ὡς ἐπιδιώκοντα τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ ἰσότητα, ἀλλ' εἰς τὴν πράξιν αἱ ἀνισότητες δὲν ἔλειψαν, τὸ δὲ ἄτομον ἀπερροφήθη μέσα εἰς τὴν ἀνώνυμον μᾶζαν καὶ ἔχασε τὴν σφραγίδα τῆς προσωπικότητός του καὶ τὸ δῶρον τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον σῶμα καὶ ὕλη, ἔχει καὶ ψυχὴν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι πάλιν μόνον ἀπλὴ μηχανὴ λογισμοῦ καὶ σκέψεως, ἀλλ' εἶναι ἓνα πολυσύνθετον καὶ ἐν πολλοῖς ὄχι ἀκόμη ἀρκετὰ ἐξηρευνημένον ψυχοσωματικὸν ὄν μὲ μεταφυσικὰς ἀνάγκας καὶ συναισθήματα, μὲ ἐλευθερίαν καὶ πόθους νοσταλγικοὺς καὶ ἄλλα βιώματα καὶ ψυχικὰς μεταπτώσεις καὶ ἀποχρώσεις, μὲ ἔμφυτον τὴν θρησκευτικότητα καὶ τὴν τάσιν πρὸς τὴν τελειότητα. Ἐν τῇ ποικιλίᾳ ταύτῃ τῆς ψυχοσυνθέσεώς του δὲν ἱκανοποιεῖται ἀπλῶς καὶ μόνον μὲ τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ τὰ τεχνικὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὰς ἀνέσεις τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ζητεῖ πάντοτε καὶ κάτι τὸ πολὺ ἰδανικότερον καὶ τελειότερον, κάτι ποῦ θὰ τὸν ἀνυψώσῃ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ τὰ ἐγκόσμια καὶ θὰ τὸν ἀπολυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν πάλην μὲ τὸ ἐγὼ του καὶ μὲ τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου, τοῦ ὑπερέραν καὶ τοῦ ἀγνώστου ποῦ τὸν περιβάλλει.

Ὁ πυρὴν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς Ἐλευθερίας ὅπως τὴν ἐθεμελίωσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἀπολύτου ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ὅπως τὴν εἰσήγαγεν ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὸν Κόσμον.

Ἡ περαιτέρω πορεία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον θὰ δυνηθῇ οὗτος νὰ ἀνακτήσῃ τὸν μεταφυσικὸν χώρον τοῦ πνεύματος. Ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν ἡ τεχνικὴ ἤνωσε τόσον τὴν ἀνθρωπότητα, ὥστε εἶναι ἡ πρώτη φορὰ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Γῆς, ποῦ εἶναι δυνατόν νὰ ὀμιλῶμεν περὶ παγκοσμίου ἱστορίας. Ὁ κόσμος ἔγινε ἀπὸ τῆς μιᾶς σκοπιᾶς εἰς.

Πέραν ὅμως τοῦ προβλήματος τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐξηγεῖται μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ὕλης, ὑπάρχει ἀκόμη τὸ πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως καὶ τὸ πρόβλημα τῆς τελολογικῆς προσπαθείας τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὁποῖα ἡ νεωτέρα φυσικὴ ἐπιστῆμη ἀφήνει κατ' ἀνάγκην ἀνοικτά, ἀναγνωρίζουσα ὅτι εἶναι προβλήματα κείμενα ἔξω τῶν μεθόδων τῆς.

Ὁ ἄνθρωπος κατασκευάζει σήμερον μηχανάς, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον ἐκτελοῦν μαθηματικὰς πράξεις, ἀλλὰ ἐκτελοῦν καὶ συλλογισμούς, χωρὶς ὅμως τοῦτο νὰ σημαίνῃ ὅτι αἱ μηχαναὶ σκέπτονται. Ἀπλῶς αὐταὶ ἐπαναλαμβάνουν πράξεις, τῶν ὁποίων τὸ ἀποτέλεσμα εὐρήκαμεν ἡμεῖς ἀπὸ πρὶν ὡς ὀρθὸν μὲ τὸν νοῦν μας. Τὴν διὰ τοῦ νοῦς βίωσιν καὶ κατάφασιν τῶν νοημάτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἀναπαραστήσῃ καμμία μηχανή.

Ἡ σύλληψις τῶν νοημάτων καὶ ἡ ἀκολουθία γενικῶς τῆς σκέψεως δὲν ἐξηγεῖται μὲ καμμίαν μηχανικὴν ἢ φυσικὴν διαδικασίαν. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μόνον ὄν ἐπὶ τῆς Γῆς, τὸ ὁποῖον ἀναζητεῖ τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς αὐτὴν στηρίζει τὴν ἀξιόπρέπειάν του καὶ μὲ αὐτὴν ἀνοίγει τὸν δρόμον πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ πρὸς τὸν Θεόν.

Ὁ ἄνθρωπος δύναται σήμερον μὲ τὴν τεχνικὴν του νὰ ἀφανίσῃ ὄχι μόνον

τὸ γένος του, ἀλλὰ καὶ ὄλα τὰ εἶδη τῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας ζωῆς. Ἐφθασεν ἐδῶ ὄχι διότι τὸν ὠδήγησε κάποιος κακὸς δαίμων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προσπάθειάν του νὰ φέρῃ εἰς φῶς ὄλας του τὰς δυνάμεις καὶ μὲ αὐτὰς νὰ ὑποτάξῃ ὅσον γίνεται τὴν φύσιν. Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν εὐρέθη αἴφνης ἐνώπιον χάους, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἐνώπιον τοῦ χρέους νὰ γίνῃ πράγματι ἄνθρωπος, ἂν δὲν θέλῃ νὰ ἀφανισθῇ.

Ἡ στιγμή εἶναι κρίσιμος διότι τώρα ἢ θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς νέας δημιουργίας ἢ θὰ κλείσῃ ἡ μέχρι τοῦδε ἱστορία αὐτῆς ὡς ἀπλοῦν ἐπεισόδιον ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ὅτι ἦτο μέχρι τοῦδε ἀπλοῦν ἠθικὸν αἴτημα, νὰ γίνῃ δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος, γίνεται τώρα ὄρος καὶ μάλιστα ὁ μόνος διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἡ σήμερον ὑπάρχουσα ἰσορροπία τοῦ ἀμοιβαίου τρόμου θὰ ἀνατραπῇ. Τότε ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἐξαρτᾶται ὄχι ἀπὸ τὸν τρόπον ἀλλὰ ἀπὸ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸν σεβασμὸν πρὸς αὐτὸ πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἀρθῇ ἡ ἀνισορροπία μεταξὺ τῆς κατασκευαστικῆς δυνάμεώς του καὶ τῆς ἐσωτερικότητός του.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διεπιστάθῃ ἡ ὑπερτροφικὴ ἐξέλιξις μιᾶς τῶν ἀντικειμενικῶν δυνάμεων τοῦ πολιτισμοῦ μας ἐναντι τῶν λοιπῶν καὶ ἰδίως ἐναντι τῆς Τέχνης, τῆς Ὀρησκείας, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Πολιτείας.

Ἐνώπιον τοῦ χάους πρὸ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ ἀνθρωπότης, αἱ ὑποχρεώσεις τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων εἶναι σήμερον περισσότερο ἀπὸ ποτὲ βαρεῖαι καὶ σοβαραί.

Ἡ σημερινὴ τεραστία τεχνολογικὴ ἐξέλιξις ἠϋξῆσε τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐν συγκρίσει μὲ οἰανδήποτε ἄλλην ἐποχὴν. Ὑπάρχουν ἀμπλοῦτοι καὶ ἀμπτωχοί, πεπαιδευμένοι, ἐπιστήμονες καὶ ἀναλόγητοι παρουσιάζοντες διαφορὰς τρομακτικὰς ἐν σχέσει μὲ τὰς διαφορὰς πού παρουσιάζουν αἱ αὐταὶ κατηγορίαι ἀνθρώπων παρωχημένων ἐποχῶν. Ἀποτέλεσμα τῶν διαφορῶν αὐτῶν εἶναι ἡ κατατράνησις ὀλοκλήρων μαζῶν ἀπὸ τὰ γνωστά συμπελάματα, τὸ νέον φροῦτον τῆς ἐποχῆς.

Ἡ τεραστία τεχνολογικὴ πρόοδος δημιουργεῖ καὶ πρόσθετα προβλήματα εἰς τοὺς ὑπαναπτύκτους ἢ τοὺς ὑπὸ ἀνάπτυξιν λαοὺς, σὲ κάθε παρερχομένην στιγμὴν ἢ διαφορὰ ἀπὸ τοὺς ἀνεπτυγμένους λαοὺς αὐξάνει καταπληκτικὰ ἐὰν οἱ λαοὶ οὗτοι ἀδρανήσουν ἢ ὀλιγορήσουν.

Οἱ τεχνολόγοι, παρὰ τὴν κρατοῦσαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου κακὴν ἐντύπωσιν, δύνανται κάλλιστα νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λοιπῶν πλὴν τῆς τεχνικῆς ἀντικειμενικῶν δυνάμεων τοῦ πολιτισμοῦ, κυρίως δὲ τῆς φιλοσοφίας.

Γνωρίζουν οὗτοι πλεῖστα μυστικά τῆς φύσεως, ἀλλὰ γνωρίζουν ἐπίσης καλύτερον παντὸς ἄλλου ὅτι δὲν δύνανται νὰ προχωρήσουν πέραν ὀρισμένων ὀρίων καὶ κατ' ἀνάγκην πέραν αὐτῶν θὰ ἀναζητήσουν τὴν Ὑπερτάτην Δύναμιν, τὸν Θεόν.

Ὁ τεχνολόγος δὲν θὰ δεχθῇ τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα», ἀλλὰ τὸ ἐρεῦνα καὶ πιστεύε, μακρὰν δὲ παντὸς δογματισμοῦ, πλὴν ἴσως μιᾶς ἢ δύο βασικῶν παραδοχῶν,

ὡς π.χ. εἶναι ἡ παραδοχὴ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, θὰ προχωρήσῃ πρὸς ἀναζητήσεις, εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ αὐτὴν συγκαταλέγονται οἱ ἀγνότεροι καὶ πιστότεροι ὁπαδοὶ θρησκειῶν, οἱ ἀγνότεροι καὶ πιστότεροι Χριστιανοί.

Ζῶμεν εἰς ἓνα αἰῶνα ἀνακαλύψεων καὶ ἐφευρέσεων, ὁ ὁποῖος θὰ ἀποτελέσῃ σημαντικώτατον σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐὰν πρυτανεύσῃ ὁ λογικὴ καὶ ἡ πίστις εἰς τὴν ἀξίαν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὥστε αἱ πρόοδοι τῆς τεχνικῆς νὰ μὴ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀλλολοεξόντωσιν καὶ τὴν αὐτοκαταστροφὴν, αἱ πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς θὰ ἀποτελοῦν εὐλογίαν Θεοῦ καὶ προαγωγὴν τοῦ πολιτισμοῦ εἰς ἓν ἀνώτερον ἐπίπεδον. Βεβαίως, αἱ τεχνικαὶ πρόοδοι πραγματοποιοῦνται συνηθέστατα εἰς ἐποχὰς ταραχώδους πολιτικοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος, δηλαδὴ κατὰ περιόδους πολεμικὰς ἢ ἐντόνων πολεμικῶν προπαρασκευῶν, ὁ ἄνθρωπος τότε τείνει νὰ καταστῇ ὑποχεῖριος τῆς ὕλης καὶ τῶν παθῶν του καὶ οἱ λαοὶ διακατέχονται συνήθως ἀπὸ ὑποψίας καὶ πνεῦμα μίσους καὶ ἐκδικήσεως. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς πολλακίς γεννᾶται ὁ πειρασμὸς χρησιμοποίησεως τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τῶν τεχνικῶν ἐφευρέσεων πρὸς ἐπιβολὴν καὶ κυριαρχίαν ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ διεθνείᾳ σφαίρᾳ. Οὕτω, γεννᾶται ἡ ἀγωνία, γενικῶς δὲ ἡ ἀνθρωπότης διακατέχεται ὑπὸ ἀβεβαιοτήτος διὰ τὴν αὔριον, ἢ ὁποία ἔχει τὰς ἐπιπτώσεις τῆς ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ βίου.

Φρονῶμεν ὅτι ἡ σημερινὴ κρίσις τοῦ πολιτισμοῦ μας δύναται νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐὰν ἀντιδράσωμεν δι' ὅλων μας τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων ἐναντίον πάσης θεωρίας καὶ πάσης τάσεως, ἥτις ἔρχεται ἀντιμέτωπος πρὸς τὰς παλαιὰς καὶ δεδοκιμασμένας ἀξίας τοῦ Χριστιανικοῦ Οὐμανισμοῦ ποῦ ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὸν Κλασσικὸν Ἑλληνικὸν Οὐμανισμόν, ἐναντίον τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ σκότους ποῦ τείνουν πάντοτε νὰ ὑποδουλώσουν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ὕλην, εἰς τὸ χρῆμα καὶ εἰς τὴν ἄψυχον μηχανήν.

Μέσα εἰς τὰς δυσκολίας τῆς ζωῆς καὶ τῆς βιοπάλης, μέσα εἰς τὸν θόρυβον τῶν μεγαλοπολέων καὶ τῶν ἐργοστασιῶν, τὰ ὁποῖα κατὰ μέγα ποσοστὸν παράγουν φοβερὰ ὄπλα ἐξοντώσεως τῆς ἀνθρωπότητος, μέσα ἀπὸ τὰ συνέδρια τῶν Ἑθνῶν διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἐπαναστάσεις καὶ αἱματηροὶ πόλεμοι συνεχῶς λαμβάνουν χώραν, μέσα εἰς ὅλα αὐτά, ἄς ἀναλάβωμεν ἐντόνως τὴν προσπάθειαν ἐπανακτίσεως τοῦ ἀπωλεσθέντος ἐδάφους καὶ εἰς τοὺς τομεῖς τῆς Τέχνης, τῆς Θρησκείας, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Πολιτείας, οἱ ὁποῖοι μετὰ τῆς Οἰκονομίας, τῆς Τεχνικῆς καὶ τῆς Ἐπιστήμης ἀποτελοῦν τὰς ἀντικειμενικὰς δυνάμεις ἐνὸς Πολιτισμοῦ, ὥστε ἡ ἀνθρωπότης νὰ δυνηθῇ νὰ συνεχίσῃ τὴν πορείαν τῆς μετὰ ὁδηγοῦς τὴν Ἀγάπην, τὴν Πίστιν καὶ τὴν Ἐλπίδα.